

Comunitatea copiilor și părinților supradotați. Cum vedem la *Centrul Gifted Education* educația diferențiată ca sistem alternativ pentru copiii supradotați

Monica Gheorghiu

Manager de Proiect, Președinte, Centrul Gifted Education

pr@giftededu.ro

Abstract

Gifted children depend entirely on adults to be discovered. Gifted children are totally dependent on adult perception of what should "happen to them" after they give an IQ test. Even gifted children enrolled in a specialized differentiated education program, such as the Academic Program in order to have a balanced evolution, an integrated brain, depend on the evolution of their parents and on their evolution in relation to their parents.

Cine suntem?

Centrul Gifted Education este o asociație non-profit, cu misiunea de a descoperi și de a dezvolta potențialul copiilor cu abilități înalte (supradotați), printr-o educație diferențiată. *Centrul Gifted Education* este **European Talent Point din 2016**. Având afiliere internațională, cu un program care se derulează la standarde internaționale din 2010, pe parcursul a 9 ani, am acumulat un număr de peste 24 diferențiatori în educație, peste 2500 de ore de lucru direct cu copiii supradotați, cu vârste între 3 și 14 ani, precum și peste 2500 de copii testați la standarde internaționale. Totodată, în acest timp, peste 240 de copii supradotați au absolvit **Programul Academic** al asociației. În rândul copiilor supradotați asociația cunoaște 100% satisfacție datorită **Programului Academic** de educație specializată, iar începând cu 2016 a lansat ca nou proiect, la solicitările repetate ale părinților, *Leonardo Gifted School*, o școală primară internațională alternativă, unică în lume, dedicată exclusiv copiilor supradotați (3-12 ani).

Cum ne abordează părinții și ce vor ei?

Iată, din spusele unei mame, cum arată lucrurile: „Mă interesează un test pentru băiatul meu cel mare, care are 7 ani. Când avea 4 ani și jumătate, l-am înscris la *Olimpiada preșcolarilor*. Știți de ce vreau acest lucru? Pentru că și tatăl lui a fost un copil deosebit, dar s-a pierdut pe drum... Putea să facă orice pe lumea asta, dar părinții au greșit mult, s-au impus în mod eronat. Tocmai de aceea a dat la medicină, a intrat, iar în al doilea an a abandonat școala. Dorința părinților era ca fiul lor să se facă doctor. El nu voia lucrul acesta. Și... nici acum nu și-a găsit locul în lumea asta, în societatea asta. Citeam într-un articol despre oamenii supradotați, că foarte mulți dintre ei nu se realizează d.p.d.v. social. Eu... nu-mi doresc decât să am copii fericiți! Atât.”

Câteva repere statistice despre copiii supradotați din România

Putem avansa o ipoteză: 4% din copiii din România au capacități intelectuale speciale (media la nivel mondial este de 2%), iar acest lucru ar trebui verificat printr-o testare de o amploare fără precedent. Noi estimăm că în România se găsesc aproximativ 200.000 de copii supradotați academic, cu vârsta sub 15 ani, și că aceștia reprezintă cu aproximație 6% din numărul total al elevilor. Un exemplu se regăsește în fotografia de mai jos: Maria, o fetiță de șapte ani, care îi uimește zilnic pe cei din jur cu inteligența ei. IQ-ul său este 145, aproape cât cel al renumitului Stephen Hawking (IQ 160). Ca ea sunt astăzi în România peste 200.000 de copii cu vârsta sub 15 ani. Estimăm totodată și că numărul de copii supradotați, cu înalt potențial, crește în fiecare an.

Cine sunt copiii supradotați din România?

Am vrea să vă oferim de la început o variantă de răspuns: sunt un capital uman neglijat și irosit. Într-o școală obișnuită, copilul supradotat se plictisește și nu se integrează. Mai mult, devine anxios, distructiv și autodistructiv. Copilul supradotat corespunde unui copil cu nevoi speciale. Starea lui cotidiană este vulnerabilitatea. Asemeni unui copil cu picioare prea lungi – fără sprijinul necesar nu va reuși să ajungă prea departe. În lume, 97 % dintre copiii supradotați se ratează conform normelor sociale, conform unui studiu realizat în 2010, în Marea Britanie de Joan Freeman. Vă întrebați de ce încurajăm scoaterea copiilor supradotați din sistemul școlar obișnuit, dacă în cazul copiilor cu nevoi speciale se încearcă, dimpotrivă, integrarea lor în sistem? Motivele diferă, dar răspunsul e același: pentru câștigarea lor ca oameni, pentru facilitarea integrării lor, pentru evitarea ratării lor sociale.

Sunt următoarea generație de lideri. Potențialul copiilor supradotați nu își atinge maximul decât în condiții optime. Argument: membrii organizației internaționale *Mensa*, organizația oamenilor cu IQ peste medie, au meserii dintre cele mai diverse, de la profesori universitari cu multiple doctorate și oameni de știință, la șoferi de camion, pompieri, polițiști și agricultori. Concluzia [unui studiu organizat de Universitatea Vanderbilt](#), care a urmărit 300 de copii, de la 13 la 38 de ani, este: „Copiii supradotați sunt probabil următoarea generație de inovatori și lideri, dar totuși cei extrem de inteligenți sunt de multe ori invizibili în sala de clasă, fără o programă școlară adecvată, feedback de la profesor și motivația de a atinge potențialul maxim.” Așadar, aceasta e ideea finală a celui mai mare studiu științific al copiilor supradotați, realizat pe parcursul a 30 de ani de către cercetătorii universității menționate.

Având o expertiză de peste 2500 de testări IQ la nivel internațional și peste 900 de copii supradotați descoperiți, putem spune cu convingere: un copil supradotat pare la fel, dar gândește diferit și acționează diferit față de un copil obișnuit. Are nevoi specifice și prezintă riscuri sociale dacă acestea nu sunt împlinite: alienare, anxietate, abandon școlar, depresie, suicid ș.a. Deși în aparență, un copil obișnuit, atunci când ne aflăm în fața unui copil cu un IQ peste 140, dintr-o dată așteptările cresc. Și, odată cu așteptările, crește și presiunea exercitată asupra acestuia. În mod firesc, ne-am aștepta ca un copil supradotat să devină un olimpic, un elev strălucit la mai multe materii. În realitate, însă, copilul supradotat nu reușește să țină pasul cu restul colegilor. Asemenea unui motor care funcționează optim la viteză a șasea, creierul copilului supradotat nu

se poate adapta vitezei „regulamentare” impuse de sistemul tipic de învățământ, fie el tradițional sau alternativ. Motiv pentru care se gripează și se oprește. Starea obișnuită a copilul supradotat, într-o clasă cu copii ale căror minți funcționează la alți parametri, este cea de blocaj.

Cum reușim să selecționăm copiii?

Cum reușim să selecționăm copiii? Prin 3 selecții anuale, la standarde internaționale, menite să ne ajute în identificarea familiilor motivate să lucreze în parteneriat cu *Centrul Gifted Education*. Iar acum, haideți să vorbim despre ce este nevoie, din punctul nostru de vedere, pentru a pune bazele unui viitor mai bun pentru copiii supradotați. Primul lucru ar fi implicarea părinților și comunităților locale în parteneriat cu noi. Apoi, în al doilea rând, nu dăm „rețete”. În al treilea rând, noi lucrăm doar cu familia.

Ce înseamnă selecția anuală?

Noi selecționăm părinții care înțeleg că trebuie să aibă un comportament responsabil și pe cei care totodată doresc să-și lărgescă percepțiile. Ce poate să însemne parteneriatul cu școala? Satisfacția părinților? Nu, nicio școală nu poate asigura satisfacția unui părinte ca rată de succes a educației, înțelegând prin acest succes de fapt doar plăcerea copilului de a învăța și de a se bucura de cine este el. Succesul oricăror modele de educație, care să asigure continuitatea rezultatelor lui, pe termen lung, depinde doar de implicarea părinților într-un parteneriat cu școala. Rezultatele ultimelor cercetări ale *Harvard Family Research Project* arată de ce rolul părinților este mai important decât cel al școlilor. Pentru a vorbi de o rată de succes, părinții trebuie să își asume să fie parte din echipă, să lucreze ca parteneri în educația propriilor copii. De ce? Orice abilitate exersată într-un context educațional și netransferată și în contextul familial nu se fixează – nu intră în repertoriul comportamental și poate duce la disonanță cognitivă la copil.

Cum descoperim părinții capabili să lucreze cot la cot cu noi?

Prin interviuri și activități parentale specifice descoperim concret: valori și atitudini parentale, comportamente ale părinților. Dintre acestea ni se dezvăluie adesea: nevoia de control a părinților, perfecționismul sau mentalitatea „am nevoie să știu = am nevoie să controlez”; lipsa de asumare a celor convenite; atitudinea de tipul „vreau să mă tratați ca pe un membru special,

cu nevoi speciale și drepturi speciale”; plictiseala și lipsa motivației evidențiate de indici precum uitatul pe telefon în timpul workshopurilor; teama de „e prea mult pentru mine, copilul meu e supradotat, eu nu sunt supradotat”, manifestată ca timiditate sau crispare față de interacțiunea cu ceilalți, stând pe margine și neimplicându-se; lipsa de înțelegere a activităților desfășurate („nu înțeleg ce faceți, doar vă jucați”); atitudini imature sau autoritare („vreau să-mi arătați exact ce a făcut copilul meu”, „vreau un raport despre ce a făcut copilul meu”); atitudine excesiv de protectoare; nesiguranță; egocentrism (rezultatele copilului sunt *eu*).

De asemenea, tot prin menționatele interviuri și activități parentale descoperim și un alt profil la alți părinți, caracterizat prin: nevoia reală de a descoperi și de a fi curioși, nevoia de a pune întrebări și de a testa un mediu securizant pentru inițiativă, încrederea în sine și în ceilalți, dorința de a învăța, flexibilitatea, libertatea de a nu avea dreptate, curiozitatea de a se juca și a-și descoperi copilul, curajul de a nu ști și de a testa, nesiguranța folosită ca fundament pentru testare. *Școala Părinților* înseamnă pentru noi ca echipă: informare, asumare, lucru împreună, creștere, evoluție, conferințe, întâlniri cu părinții, evenimente tip *hackathon*.

Va fi vreodată *Gifted Education* mainstream?

E nevoie de mult curaj pentru a ne vedea propriile distorsiuni produse de un cognitiv puternic în ce privește *ce e și ce nu e educația*. Creierul nostru este irațional din „fabrică”, face aproximări, iar acelea nu tind să fie pozitive. Multe dintre distorsiuni deja fac parte din subconștientul nostru – copiii trebuie să meargă în străinătate, educația nu e bună în România etc. Traumele parentale se transmit între generații, inclusiv în cazul părinților cu copii supradotați! Da, există impresia că dacă un copil e supradotat, părinții lui trebuie să fie niște părinți perfecți. Din păcate, țări precum România nu au tradiție în educația alternativă. În România nu s-a exercitat niciodată pe scară largă conceptul facilitării gândirii, a autonomiei și a auto-reflecției. Aici, regăsim o filozofie profund bazată pe gândirea disfuncțională. Și, indiferent cât de mult am putea încerca să o facem să funcționeze, prin simplul import de modele procesul de schimbare nu poate funcționa. O analogie: este ca și cum am aduce un portaltoi de viță franceză și am încerca să o fixăm pe o bază românească, or, oricât de mult am încerca, vița asta nu va produce niciodată struguri francezi. Motivul e relativ evident: deoarece factorii culturali sunt subiectivi, profund înrădăcinați, degradează și influențează inevitabil rezultatul final.

Așadar, da, în acest context, pare că nu vom ști niciodată ce pierdem necunoscând nevoile reale ale copiilor și nici nevoile creierului integrat care generează starea de bine a copilului. La *Centrul Gifted Education* nu ne interesează nevoile de performanță și rezultate ale sistemului, ale status-quo-ului temporar, ale birocrăției sau ale celor care lucrează pentru sistem – pe care am învățat să le glorificăm ca societate. Până în momentul în care mamele sau tații care au fost supradotați la vârstă mică nu se vor lupta din răsuputeri pentru a-și recupera noțiunea de potențial pierdut, considerăm că nu vom cunoaște cu adevărat valoarea risipită. Aceștia au nevoie să-și descopere propriile traume de nerecunoaștere și mistificare personală a unei realități interioare, a unui potențial pierdut, deoarece doar atunci când vor putea face acest lucru, vor putea să-și ajute cu realism propriul copil și vor putea să înțeleagă concret necesitățile lui. Așa cum afirma renumita Alice Miller: „Trebuie să ne luptăm cu minciunile și negările propriilor noastre istorii din copilărie - și traumele pe care părinții noștri ni le-au pus în spate și care încă trăiesc codificate în psihicul nostru”. Șansa pentru ca educația copiilor supradotați să devină educație de masă depinde de părinți ca promotori ai unei imagini realiste a unei dezvoltări integrate. Doar părinții își pot recupera „piesele” care lipsesc din trecutul lor și tot ei sunt singurii care pot salva viitorul pentru copiii lor. În caz contrar, vor repeta traumele în educația noii generații, într-o altă formă – din moment ce timpul schimbă numai formele, nu și fondul problemelor.

Cum lucrăm noi la *Centrul Gifted Education*?

Programul Academic specializat pentru copii supradotați prezintă o creștere organică datorită unei experiențe de peste 9 ani de lucru și peste 2500 de ore de educație diferențiată, cu peste 240 de copii supradotați, generând 100% satisfacție în rândul acestora. Avem peste 24 de diferențiatori în educație, față de orice alt sistem de învățământ, unici la nivel național. Respectăm legislația națională și metodologiile de aplicare a legii 17/2007. *Centrul Gifted Education* aduce un concept revoluționar: **educație personalizată** (*Individual Education Plans*). Noi nu avem profesori, ci facilitatori, iar scopul fiecăruia este să urmărească perspectiva fiecărui copil pentru a îi susține potențialul. Cursurile reprezintă mijloace și nu scopuri ale muncii noastre cu copilul. Ne diferențiem complet de educația tradițională prin faptul că țelul activităților noastre este să plecăm de la perspectiva copilului, ca el să descopere singur prin joc și interacțiuni cu alți copii, să fie inspirat pentru a înțelege lucrurile dintr-o abordare personală a

informației de la curs, fapt ce conduce la integrare cerebrală. Printre cei peste 24 de diferențiatori se numără, în primul rând, faptul că plecând de la perspectiva copilului urmărind educația personalizată printr-un *plan educațional individual (Individual Education Plan - IEP)*. Așadar, vizăm relații și procese – copiii relaționează și cresc în relații. Interacțiunea socială și jocul structurat dezvoltă inteligențele cognitivă, socială și emoțională. Altfel spus, **învățăm prin joc și descoperire, baza fiind relațiile create!**

Noi punem în prim-plan starea generală de bine a copilului și lucrăm numai în parteneriat cu părinții. Le solicităm părinților să nu confunde *Programul Academic* cu alte programe școlare – cluburi diverse la care copiii participă sau *afterschool*. Le menționăm că nu este loc de joacă sau simplu spațiu de umplere a timpului liber. Nu facem teme, nu dăm note, nu încurajăm competiția, nu oferim recompense. Nu urmărind performanța sau rezultatele școlare – aspecte importante pentru sistemul educațional clasic, care le-a înrădăcinat în mod nociv și sistematic. Nu este un loc-refugiu, unde copilul vine pentru a fi protejat de „lumea reală”. **Este un program specializat pentru copiii supradotați!** De aceea, le solicităm părinților să acorde acestui sistem timpul de studiu, aprofundarea și prioritatea pe care o merită în timpul și viața lor.

Programul Academic reprezintă un program unic ca obiective și asumat de o echipă de specialiști, lucrând pe trei nivele: pregătirea facilitatorilor – psihopedagogie specială –, educație diferențiată a copiilor, consilierea părinților. Recomandăm ca *acesta* să fie parcurs minim 2 ani de către copil și părinți. Atenționăm părinții că dăunează grav sănătății emoționale și mentale a copilului, în prezent și în perspectivă, participarea lui în *Programul Academic* numai în scopul de a obține recunoaștere formală, afiliere și/sau apartenență la grupul *Gifted*.

Beneficiile educației dedicate copiilor supradotați

Recent, un număr uimitor de educatori au îmbrățișat conceptul de „diferențiere”. Acesta este un concept de educație sănătos, ba chiar câțiva adepți ai educației supradotaților spun că diferențierea în clasă va avea grijă de elevii noștri cei mai capabili. Aceasta este o prostie. Am trecut prin mai multe iterații ale lui „noi-putem-avea-grijă-de-studenții-supradotați-în-clasele-normale” și, de fiecare dată, se termină cu un ecran încețoșat, în spatele căruia copiii deștepți primesc doar câteva sarcini suplimentare și mai multă muncă bazată pe modele (didactice) de învățare tradițională. (Dr. Joseph Renzulli, expert în *Gifted Education*, psiholog școlar

american). Prin urmare, școlarizarea copiilor într-un sistem adaptat în permanență evoluției individuale a fiecăruia e singura soluție pentru optimizarea capacităților cognitive ale acestora. Dorința de dezvoltare a acestor elevi este uriașă, iar mijloacele de educație diferențiată, la nivel mondial, arată că este necesar un întreg sistem aparte, singular, care să poată răspunde nevoilor specifice, dintre care menționăm: consilierea copiilor, educația diferențiată (programa, resursele, profesorii pregătiți în mod diferențiat), un mediu în care să găsească parteneri egali de intelect (copii și adulți cu comportamente, pasiuni, aspirații și idealuri asemănătoare), consiliere și educație parentală specifică psihopedagogiei copilului supradotat.

Riscurile lipsei unei educații dedicate copiilor supradotați

Copiii supradotați manifestă în mod constant caracteristici nocive ale unei dezvoltări defectuoase, care pot avea repercusiuni uriașe, chiar decisive, asupra dezvoltării viitorului adult și care pot conduce la alienare, depresie, anxietate, abandon școlar, fapte antisociale sau apariție a riscurilor sociale. Doar 1 la mie, din 200.000 de copii supradotați din România, a beneficiat de o educație pe măsura IQ-ului. În acest sens, *Centrul Gifted Education* a oferit timp de 9 ani programe specifice pentru ca ei să își atingă potențialul.

Oricine are puterea să schimbe destinul unui copil supradotat. În primul rând, ajutându-i să fie descoperiți și începând conversația despre ce înseamnă și cu ce vine la pachet un IQ superior. Dacă nu vom discuta liber și nu vom integra problematica lor la nivel conversațional, la nivel de cultură, acești copii se vor pierde, iar cu ei și noi toți vom pierde. Anual testăm peste 300 de copii, dintre care aproximativ 85% sunt supradotați, cu IQ peste 130 la testele internaționale de IQ. Momentan, baza noastră de date numără peste 2.500 de copii testați la standarde mondiale. Mulți nu au mijloace financiare să susțină costul educației, nici consilierea psihologică specializată necesară. Și totuși, acești copii își cer dreptul la educație! *Quo vadis?*

Dorim să susținem copiii supradotați și în continuare, precum și să extindem comunitatea educațională conștientă și adaptată nevoilor individuale ale acestora. La final, propunem să reflectăm la afirmația lui Albert Einstein: *Tot ceea ce este valoros într-o societate umană depinde de oportunitatea acordată individului de a se dezvolta. Tot ceea ce este grandios și plin de inspirație este creat de individul ce poate lucra în largul său.*